

МІЖНАРОДНИЙ
ФОНД
ВІДРОДЖЕННЯ

Ким є і Ким не є асистент вчителя:

Чеська республіка

В Чеській Республіці всю систему освіти регулює Закон про освіту, що набув чинності в січні 2005 року. Серед основних термінів у цьому Законі є визначення хто такі учні з особливими освітніми потребами та визначення окремих цільових груп учнів (з інтелектуальними, сенсорними або фізичними порушеннями, з порушеннями мовлення, зі складними порушеннями, з аутизмом, з особливостями у навчанні та труднощами поведінки, соціально незахищених та тих, що мають хронічні хвороби). Закон акцентує увагу на вихованні обдарованих і талановитих учнів. У 2014 році в оновленому Законі про освіту представлено нове визначення цільової групи учнів з особливими потребами як учнів, які мають право на додаткову підтримку для реалізації свого права на освіту. Нове визначення базується на інклюзивному підході й ґрунтується на «потребі в положеннях про підтримку», які повинні надаватися усім учням, чиє здоров'я та/або умови ускладнюють їхній доступ до освіти. Такі терміни як «інвалідність» та/або «соціально неблагополучний фон» не використовуються.

Зміни в законодавстві щодо інклюзивної освіти у 2015 році вплинули на зміни в освіті в цілому. До цього періоду діти відвідували навчальні заклади відповідно до «групи», до якої вони належали. До прикладу, діти з легкими розумовими порушеннями (відставання розвитку, проблеми поведінки, психічні захворювання легкої форми) чи діти з фізичними порушеннями розвитку мали відвідувати спеціальні навчальні заклади. Діти з соціально вразливих груп та діти ромської громади, як представники найбільш дискримінованої та вразливої групи, відвідували спеціальні заклади освіти (бо їм не рідко діагностували затримку розвитку), або загальноосвітні школи за місцем проживання (часом – ізольовані від інших шкіл). Проте реформування освіти внесло зміни щодо розподілу дітей та забезпечило додаткові можливості для дітей з особливими освітніми потребами.

НИНІ ВИОКРЕМЛЮЮТЬ З ГРУПИ УЧНІВ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ:

- **учні з фізичними порушеннями, що мають тяжкі тілесні або психічні захворювання, втрату зору чи слуху**
сліпота, глухота
- **учні з фізичними порушеннями, що мають хронічні хвороби, тілесні або психічні порушення, порушення в навчанні**
як дислексія або дискалькулія, поведінкові розлади
- **учні з соціально вразливих груп**
діти з сімей з низьким соціально-культурним статусом, учні з дитячих будинків або центрів опіки, діти з рідною мовою, що відмінна від чеської

www.bit.ly/2B68K0u

Школи, де функціонують інклюзивні класи, можуть наймати на роботу додатковий персонал: психологів, спеціалістів вузького профілю, корекційних педагогів, інших фахівців, які працюють з дітьми з особливими освітніми потребами, та асистентів вчителів.

Відповідно до Закону «Про освітніх працівників» асистент вчителя класифікується як **педагогічний працівник** (www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-563). В класах, де є учні з особливими освітніми потребами, асистенти вчителів забезпечують особливий догляд за дітьми, або працюють з ними індивідуально, щоб поліпшити успішність і допомогти пристосуватися до шкільного середовища. Асистентів вчителів частіше наймають **«базові практичні школи»**. Більшість регулярних базових шкіл не мають можливості утримувати такі посади без додаткової фінансової підтримки від Міністерства освіти. У 2006 році в чеських базових школах (у базових спеціальних школах та в базових практичних школах) працювало лише 375 асистентів.

Відповідно до Закону про освіту асистент вчителя, який здійснює безпосередню педагогічну діяльність у класі, де навчаються учні з особливими освітніми потребами або в школі, яка забезпечує індивідуальну інтеграцію дітей, набуває професійної кваліфікації:

- а) вищу освіту** (отримує через акредитовану програму в галузі освітніх наук);
- б) вищу освіту** (отримує в результаті вивчення іншої акредитованої програми, як от: педагогічні студії; освіта в програмі навчання впродовж життя педагогічного коледжу; навчальна програма для асистентів викладання, що здійснюється вищим навчальним закладом або закладом для подальшого навчання педагогічного колективу);
- в) вищу професійну освіту** (отримує після завершення акредитованої освітньої програми вищої професійної школи у сфері освіти з педагогічною спрямованістю);
- г) середню освіту з випускним екзаменом** (отримує після закінчення освітньої програми з педагогічним спрямуванням).

Під час усієї педагогічної діяльності педагогічні працівники повинні проходити подальше навчання, що дає змогу їм продовжувати, підтримувати і доповнювати свою кваліфікацію.

Серед основних обов'язків асистента вчителя є:

допомагати в особистих потребах учнів (у тому числі соціальних, медичних, фізичних, гігієнічних), надавати першу допомогу

контролювати та підтримувати учнів, забезпечувати їхню безпеку та доступ до навчання

сприяти доброзичливим взаєминам учнів через власний приклад, що є зразком для наслідування

сприяти залученню та прийняттю усіх учнів

заохочувати учнів взаємодіяти з іншими людьми та брати участь у заходах, які організовує вчитель

готувати клас до уроків (матеріали, техніка)

контролювати й моніторити досягнення учнів та аналізувати результати разом з учителем

підтримувати вчителя в управлінні поведінкою учнів

Підвищена увага приділяється освіті ромських дітей, що є в значній кількості. Продовжують впроваджуватися програми розвитку **«Підтримка інтеграції ромської громади»** та **«Школи з денною програмою»**. Крім того, розроблена мережа підготовчих класів. У рамках цієї програми було розроблено спеціальну навчальну програму для педагогічних помічників/асистентів з ромської громади. Завдяки їхній підтримці в класі є **постійний зв'язок між сім'єю та школою** (www.bit.ly/33wtQkG). Посада ромського асистента вчителя була апробована ще у 1993 році у початкових школах м. Острава з метою покращення якості освіти для учнів пілотних шкіл. Результати такої програми виявилися успішними. Міністерство освіти визначило кваліфікації, необхідні для працевлаштування асистентів та продовжувало пілотну апробацію їхньої роботи. Необхідними умовами були **вік від 18 років** та **наявність сертифікату про закінчення початкової школи** (на практиці охочіше брали працівників, які мали сертифікат про середню освіту). Для належної підготовки асистентам необхідно було прослухати **180-годинний курс**, який містив необхідні теоретичні знання (Minority integration in Central Eastern Europe between ethnic diversity and equality on the bou).

Зараз асистенти виконують роль «містка» між ромськими громадами та навчальними закладами.